

INNOVATÍV AGRÁRVÁLLALKOZÁSOK ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZET

Agrárinnováció és vidékfejlesztés. Innováció – vidék – társadalmi beágyazottság

Szerkesztette: Biró A. Zoltán, Bukovisznyk-Csáki Orsolya, Sárosi-Blág Ágnes
Státus Kiadó, 2025, Csíkszereda, 235. oldal

A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány keretében 2011-ben indult az a kutatássorozat, együttműködésben a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központjával, amely a székelyföldi térség agrárinnovációs folyamatának elemzésére irányult. Az indulás óta kilenc témakörben zajlott kutatás, az egyes témakörök szakmai anyagai is sorozatban kilenc kiadványban kerültek kiadásra. A 2025-ben szervezett, sorban a tizedik program a székelyföldi térségben működő innovatív agrárvállalkozások működésének, helyi társadalmi beágyazottságának elemzésére irányult. A kutatás újdonsága, hogy magyarországi és székelyföldi vidékfejlesztési agrármérnök szakos hallgatók bevonásával, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem oktatói és térségi szakemberek együttműködésével. Ennek a programnak az anyaga jelent meg nemrég a kiadványsorozat tizedik köteteként. A kötet szerkesztői kiemelik, hogy az ebben a programban végzett munka szemléleti és módszertani vonatkozásban jelentős mértékben alapozott azokra a korábbi térségi elemzésekre, amelyek az innovatív kezdeményezések társadalmi beágyazottságának vizsgálatára irányultak. Ebben a programban azonban az interjúkészítés helyszíni terepmunkával is kiegészült, olyan formában, hogy a terepmunkát végző két fős kutatócsoportban az egyik résztvevő térséget ismerő mesteri szakos egyetemi hallgató volt, a másik (külföldi) résztvevő számára viszont a terep teljesen ismeretlen volt. A kiadvány ennek a sokszereplős kutatási folyamatnak a menetét, illetve a szakmai következtetéseit mutatja be.

A program indítását a szervező szakemberek szerint egyfelől az indokolta, hogy a térségben az utóbbi egy-két évtizedben sok olyan innovatív jellegű kisebb-nagyobb agrárvállalkozás jelent meg, amelyek a helyi adottságokat hasznosítják. Térségi vonatkozásban innovációnak számít az, hogy olyan tevékenységekkel foglalkoznak, amelyek a térségi gazdálkodásban korábban nem voltak ismertek, ugyanakkor ezek a kezdeményezések a szemlélet, a technológia, a termék, a marketing, a munkakultúra

szempontjából különböznek a térségre jellemző hagyományos mezőgazdasági foglalkozástól. Tekintettel arra, hogy a térségben a lakosság agrárérintettsége még mindig nagyon jelentős mértékű, és ezek az új kezdeményezések a helyi adottságokra alapozó, bottom-up jellegű modernizáció lehetőségét kínálják, a folyamat szakmai elemzése és értelmezése fontos kutatói kihívás. A kutatás mellett szól az is, hogy a térségi kutatók tapasztalata szerint ezeknek a helyi, kisléptékű innovációs vállalkozásoknak a társadalmi beágyazottsága egyelőre alacsony mértékű. Megfigyelhető, hogy a helyi társadalmi közeg kivárással, vagy akár ellenérzésekkel viszonyul ezekhez a kezdeményezésekhez. Ez a megfigyelés indokolja az innovációk társadalmi beágyazottságának kutatását.

A kiadvány fejezetek szerint tagolt szerkezete a kutatási program megszervezésének lebonyolításának menetét tükrözi. Az első fejezetben (*VIDÉKFEJLESZTÉS – SZEMPONTOK, MÓDSZEREK, KIHÍVÁSOK*) vidékkutatók (Káposzta József, Ritter Krisztián) tanulmányait olvashatjuk, amelyek az ehhez a témakörhöz kapcsolható, szélesebb körű szakirodalmi anyagokba, módszertani szempontokba, kutatási eredményekbe kínálnak betekintést. A kiadvány második fejezete (*INNOVATÍV AGRÁR-VÁLLALKOZÁSOK ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZET*) olyan tanulmánnyal indul, amely a terepmunkát végzők számára részletes szakmai ismertetést kínál a székelyföldi térség meghatározó mai társadalmi folyamatairól, az ezek mögött álló társadalomtörténeti előzményekről, a szélesebb értelemben vett agrárium intézményi szerkezetéről, működési jellemzőiről. Ez a tanulmány a programra való felkészülést támogatta (összeállította Biró A. Zoltán és Sárosi-Blága Ágnes). Ugyanebben a fejezetben olvashatjuk a terepmunka megalapozását segítő módszertani és gyakorlati javaslatokat, a terepmunka feldolgozása nyomán később készült esettanulmányokat, valamint egy összefoglaló elemzést a program tapasztalatairól. A kötet záró szakmai fejezete (*TÉRSÉGI AGRÁRINNOVÁCIÓ – KUTATÁSOK TÜKRÉBEN*) összefoglalót kínál részint a programban résztvevők, részint a téma iránt érdeklődő olvasó számára azokból a korábban készült, interjúsorozatok anyagaira alapozó tanulmányokból, amelyek a térségi agrárinnovációs kezdeményezések és a térségi társadalmi közeg közti viszony elemzésével foglalkoztak. Témakörök: Az innovációk társadalmi beágyazódása és a vidékfejlesztés kapcsolata, A társadalmi beágyazódás kutatásához kapcsolódó szakirodalom összefoglaló jellegű ismertetése, elemzési modellek bemutatása, a társadalmi beágyazódást alakító külső és belső tényezők, A társadalmi beágyazottság kommunikációs vonatkozásai. A tanulmányokat az agrárinnováció

folyamatának elemzésével foglalkozó kiadványsorozat gyakran publikáló szerzői jegyzik: Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes, Kovács Judit-Tünde, Székely Kinga Katalin.

A kiadvány utolsó fejezetében, mintegy tájékoztató mellékletként, ismertetőket olvashatunk a Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány tevékenységéről, felnőttképzési és mesteri képzési programjairól, kiadványairól, a Pro Scientia Ruralis szakmai folyóiratról.

A kötet szerkesztői, szerzői többször is utalnak arra, hogy az innovatív kezdeményezések társadalmi beágyazottságának témaköre a térségi fejlesztéspolitikai szemléletben és fejlesztési gyakorlatban kevés figyelmet kap. Nagyobb érdeklődés övezi az újszerű termelési eszközöket és technológiákat, a térségi agrártevékenységre korábban nem jellemző új termékek meghonosítását, az értékesítés módszereit. A Program szakmai eredményeit összegző anyag a hasonló jellegű, helyszíni terepmunkára alapozó kutatások szélesebb körben, több résztémára irányuló kiterjesztését javasolja, hangsúlyozva, hogy az agrárinnováció terén folyamatban lévő, ebbe a térségbe irányuló tudásztanszferbe a társadalmi beágyazottság témakörét is érdemes lenne befoglalni.

Pro Scientia Ruralis